

ТРИ РЕЦЕНЗІЇ НА ОДНУ КНИГУ

**Степаненко М. І. Політичне сьогодення української мови :
актуальний перифрастикон / Микола Степаненко. – Х. :
Видавець Іванченко І. С., 2017. – 616 с.**

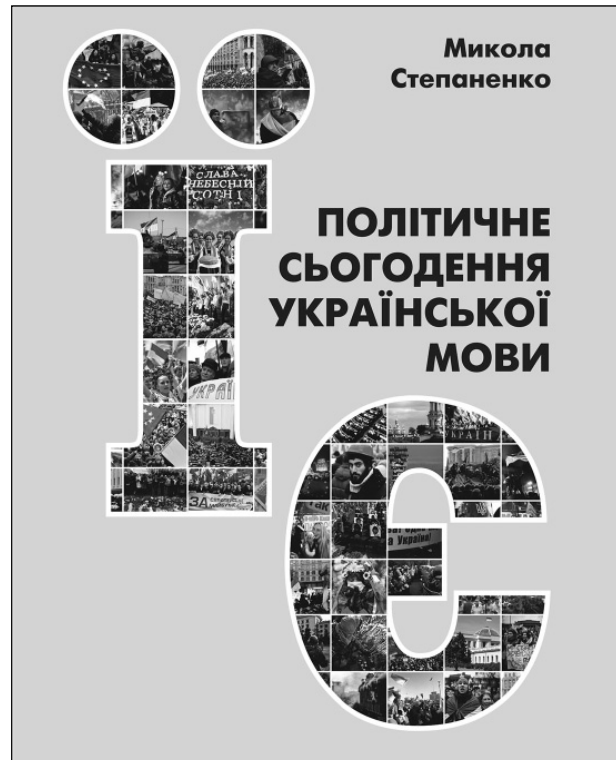
Політичний ресурс сучасної української мови у фокусі перифрастичності

Українська мова нині, у добу суверенності, переживає цікаву історію: активно розвивається словниковий склад на питомій основі і внаслідок запозичень; збагачується новими одиницями фразеологічний корпус; реанімуються словотвірні граматичні норми; удосконалюються чинні лексико-семантичні, словотвірні, граматичні, стилістичні норми; «розхитуються» орфографічні традиції, зокрема ті, що сформувалися в радянську добу. Мовні зміни, про які йдеться, спричинені дією екстралінгвальних чинників.

Політичні процеси, що охопили теперішнє українське суспільство, знайшли своє безпосереднє віддзеркалення в мові, на різних її стратумах – лексико-семантичному, фразеологічному, дериваційному, граматичному. Цю проблему сьогодні досліджують українські неологи (Г. М. Вокальчук, Ж. В. Колоїз), лексикологи (А. О. Стишов), дериватологи (Є. А. Карпіловська, Н. Ф. Клименко), граматисти (К. Г. Городенська). На особливу увагу заслуговують лексикографічні студії А. М. Нелюби.

М. І. Степаненко поставив за мету схарактеризувати сучасний політичний перифрастикон. Це завдання він успішно зреалізував. У першому розділі монографії вдокладнено проаналізовано новаційні процеси в українському політичному дискурсі, зумовлені суспільно-політичними трансформаціями. Теоретичні міркування підкріплені багатим ілюстративним матеріалом, добутим із різних джерел.

Особливу цінність становить другий розділ. Перед нами оригінальний словник описових найменувань, об'єднаних у семантичні типи «Людина», «Суспільні явища». Досконалою є структура словникової статті: перифраз – ілюстрація – паспортизація ілюстрації. Важливо, що до аналізу залучено Інтернет-ресурс. Автор у лексикографічний ужиток вводить поряд із нейтральними, позитивно конотованими описовими найменуваннями політиків, державних, громадських діячів, найсуттєвіших суспільних подій, фактів, явищ негативно марковані перифрастичні звороти, причому останні, за його переконанням, домінують. Погоджуємося із твердженням Миколи Івановича, що ця тенденція

засвідчує «хворобливість» українського суспільства, його нестримне прагнення вийти на широкі цивілізаційні горизонти. Рецензований словник має не лише лінгвістичну, а й культурологічну, політологічну цінність. Микола Степаненко чітко зафіксував перебіг подій останніх літ і участь у них людей (особистостей) кризь призму перифрастичності. Він через мовне тло подав гірку правду про сьогодення.

Логічно виваженим, сповненим дискусійності є останній розділ книги. Автор не пропонує конкретних висновків, він переконливо доводить, що українська модель державотворення, органічним складником якої є мовна політика, мовна ситуація, мовне законодавство, потребує суттєвого корегування. Власне, це такий собі заклик до активної дії, без якої неможлива самостійна, соборна, незалежна Україна.

*Доктор філологічних наук, професор,
завідувачка кафедри українознавства
та лінгводидактики Харківського національного
університету імені Г. С. Сковороди
Олена Маленко*